

Katarzyna Ślusarczyk, Jadwiga Sokołowska

**SĄD STEFANA ŻEROMSKIEGO O POWSTANIU W „ECHACH LEŚNYCH”
INSPIRACJĄ DLA WSPÓŁCZESNEGO POETY ZIEMI ŚWIĘTOKRZYSKIEJ
JANA GAJZLERA**

Nauczyciel przedstawia genezę opowiadania „Echa leśne”- tło historyczne i geograficzne. Utwór został opublikowany pod koniec 1904 roku. Według prof. Zdzisława Adamczyka w tekście występują dwa plany czasowe: rok 1863 i kilkanaście lat po powstaniu styczniowym.

Opowiadanie anonimowego narratora, w którym przedstawiony jest sam przebieg opowiadania, opis generała oraz jego słuchaczy, ich zachowanie i reakcje na opowieść.
Opowieść Rozłuckiego o bratanku- powstalcu, jego śmierci i własnym dramacie

Opowiadanie narratora stanowi kompozycyjną ramę dla wyznań generała.

Nauczyciel prosi, by uczniowie narysowali drzewo genealogiczne rodziny Rozłuckich:

Generał Rozłucki ----- brat generała

(generał-major armii rosyjskiej)

/

Piotr

(oficer carski, sztabs-kapitan,

służył na Kaukazie, zmarł na cholere)

\

Jan

(służył w pułku generała, przeszedł na stronę powstańców)

\

Piotr

Uczniowie zostają podzieleni na dwa obozy pracujące pod hasłami. **Zrozumieć Rymwida;**
Zrozumieć generała.

Pierwsza grupa ilustruje w formie planu powstańcze losy J. Rozłuckiego (np. Sielcia - porzucenie pułku i przejście na stronę powstańców, „wierny obowiązkowi dla swojej ojczyzny”; Rymwid szefem sztabu w armii powstańczej; Bitwa w Górach Świętokrzyskich - J. Rozłucki w niewoli; Sąd wojskowy; Wyrok; Bohaterska śmierć) oraz dokonują krótkiej charakterystyki Rymwida analizując jego postawę (np. duma, godność, patriotyzm, bezkompromisowość, opanowanie, siła woli, miłość do syna).

Uczniowie po dyskusji powinni dojść do wniosku, że Rymwid był jednocześnie bohaterem i ofiarą. Można go nazwać bohaterem tragicznym, a jego postawę heroiczną.

Druga grupa ustala koleje życia generała (Polak pełniący ważną funkcję w rosyjskiej administracji; Opieka nad dziećmi zmarłego brata; Potępienie postępowania bratanka; Udział w tłumieniu narodowego powstania Polaków; Wiara w słuszność przysięgi na wierność carowi; Przesądzenie o wyroku skazującym Rymwida na śmierć; Duma, gdy Jan umierał godnie jak Rozłucki), dokonuje krótkiej charakterystyki (lojalny wobec cara, służbista, mający poczucie obowiązku, kochający swego bratanka). Uczniowie dostrzegają osobisty dramat stryja i dowódcy.

Nauczyciel prosi o zinterpretowanie końcowego dialogu opowiadania, o wyjaśnienie symbolicznego znaczenia fragmentu (ostatnia wola powstańca, by jego syn Piotr został „wychowany jako Polak, by pracował dla swojej ojczyzny”, prawdopodobnie nie została

wypełniona). Nauczyciel zwraca uwagę, że ten dialog stanowi demaskatorski i ironiczny komentarz do opowieści generała, umożliwia jej zobiektywizowanie się.

Nauczyciel informuje, że opowiadanie Stefana Żeromskiego zainspirowało Jana Gajzlera.

Podsumowaniem lekcji będzie przeczytanie utworu świętokrzyskiego poety pt. „Echa leśne”:

W głuchej puszczy czyhałeś, Rymwidzie!

Echa leśne ci niosły wieść tajną,

Którym szlakiem śmiertelny wróg idzie -

Na Bodzentyn, Suchedniów czy Krajno...” (fragm.. utworu).

Nauczyciel prosi, by uczniowie znaleźli analogie pomiędzy tekstem Żeromskiego i Gajzlera (miejsce akcji: okolice Bodzentyna, przywołanie postaci Rymwida, walki powstańcze w „lasach Łysicy”, śmierć Jana z fotografią syna w ręku).

Propozycja: Porównanie postawy generała Rozłuckiego z opowiadania „Echa leśne” i zachowania rotmistrza Dobrowolskiego („Igła wojewody”).

Lub

Dramatu ciąg dalszy... - interpretacja opowiadania „Rozdziobią nas kruki, wrony”.